

วิธีดำเนินการวิจัย

บทนี้จะกล่าวถึงการดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย การเลือกกรณีศึกษา ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การเลือกกรณีศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ซึ่งดำเนินการโดยอาศัยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษาขั้นต้นโดยการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ เกี่ยวกับสภาพการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับประถมศึกษาทำให้ทราบว่าครูส่วนใหญ่ปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย มักประสบปัญหาการสร้างเครื่องมือวัดผลและการประเมินผลจุดประสงค์การเรียนรู้ในสมุด ป.02-2 (สพปอง, 2525) อันเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการสำรวจสภาพทั่วไป มิได้มุ่งศึกษาถึงกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างละเอียด โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีระดับผลการเรียนต่ำ เพื่อให้การศึกษาค้นคว้ามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกกรณีศึกษาที่มีคุณลักษณะ ดังนี้

- โรงเรียนอยู่ในกลุ่มโรงเรียนซึ่งมีระดับคุณภาพการศึกษาต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่นๆ ภายในจังหวัด โดยพิจารณาจากผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527-2529
- โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ชนบทห่างไกล
- โรงเรียนเปิดสอนครบทุกชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

และเพื่อให้ได้กรณีศึกษาที่มีคุณลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยได้ติดต่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2527-2529

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น รวมทั้งขอคำแนะนำจากศึกษานิเทศก์
จังหวัด แล้วได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นแรก ได้คัดเลือกกรณีศึกษาจำนวน 4 กลุ่มโรงเรียน จากจำนวน
ทั้งหมด 144 กลุ่มโรงเรียนได้แก่ กลุ่มโรงเรียนดงเค็ง กลุ่มโรงเรียนโนนฆ้อง
กลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใส และกลุ่มโรงเรียนบ้านค้อ โดยกลุ่มโรงเรียนดังกล่าวมี
ระดับคุณภาพการศึกษาอยู่ในลำดับที่ 134-143 จากผลการประเมินคุณภาพ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 ของสำนักงานการประถม
ศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ขั้นที่สอง ศึกษาย่อยออกสำรวจสภาพทั่วไปภายในกลุ่มโรงเรียนที่คัดเลือก
ในขั้นแรก แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการทำวิจัย
(Feasibility Study) โดยคำนึงถึงปัจจัยหลักได้แก่ ความปลอดภัยใน
การเข้าไปเก็บข้อมูลตลอดระยะเวลา 1 ปีการศึกษา ความเป็นไปได้ในการติดต่อ
สื่อสาร การคมนาคม ทรัพยากรและปัจจัยด้านภาคสนาม การให้ความร่วมมือ
ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่กำหนด จึงตัดสินใจ
เลือกศึกษาในกลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใส แต่เนื่องจากกลุ่มโรงเรียนนี้มีโรงเรียน
ทั้งหมด 8 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนตั้งอยู่ห่างไกลกัน และเส้นทางคมนาคม
ไม่สะดวกเท่าที่ควร ดังนั้นจึงเลือกศึกษาเพียง 2 โรงเรียน คือโรงเรียน
บ้านโนนหิน และโรงเรียนบ้านหนองตะเภา โรงเรียนทั้งสองนั้นนอกจากจะมี
คุณลักษณะตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว ยังเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพการศึกษาตก
ต่ำกันอย่างมากเช่นกัน อันจะทำให้มองเห็นกระบวนการต่างๆ ทางการศึกษาและ
ประเมินผลการศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกด้วย ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะ
ของโรงเรียน แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะของโรงเรียนกรณีศึกษา ในด้านต่างๆ
ปีการศึกษา 2531

ข้อความ	โรงเรียน บ้านโนนหิน	โรงเรียน บ้านหนองตะเภา	หมายเหตุ
จำนวนครู	6	6	
จำนวนนักเรียน	129	127	คุณภาพการศึกษา
คุณภาพการศึกษา	ต่ำสุดในกลุ่ม	สูงที่สุดในกลุ่ม	ภายในกลุ่ม สรุป
ระดับที่เปิดทำการสอน	ชั้นป.1-6	ชั้นป.1-6	จากเอกสารการ
ระยะห่างห่างจากกลุ่ม	5	4	ประเมินผลของกลุ่ม
ระยะห่างห่างจากจังหวัด	77	76	และมติของวิชาการ กลุ่ม

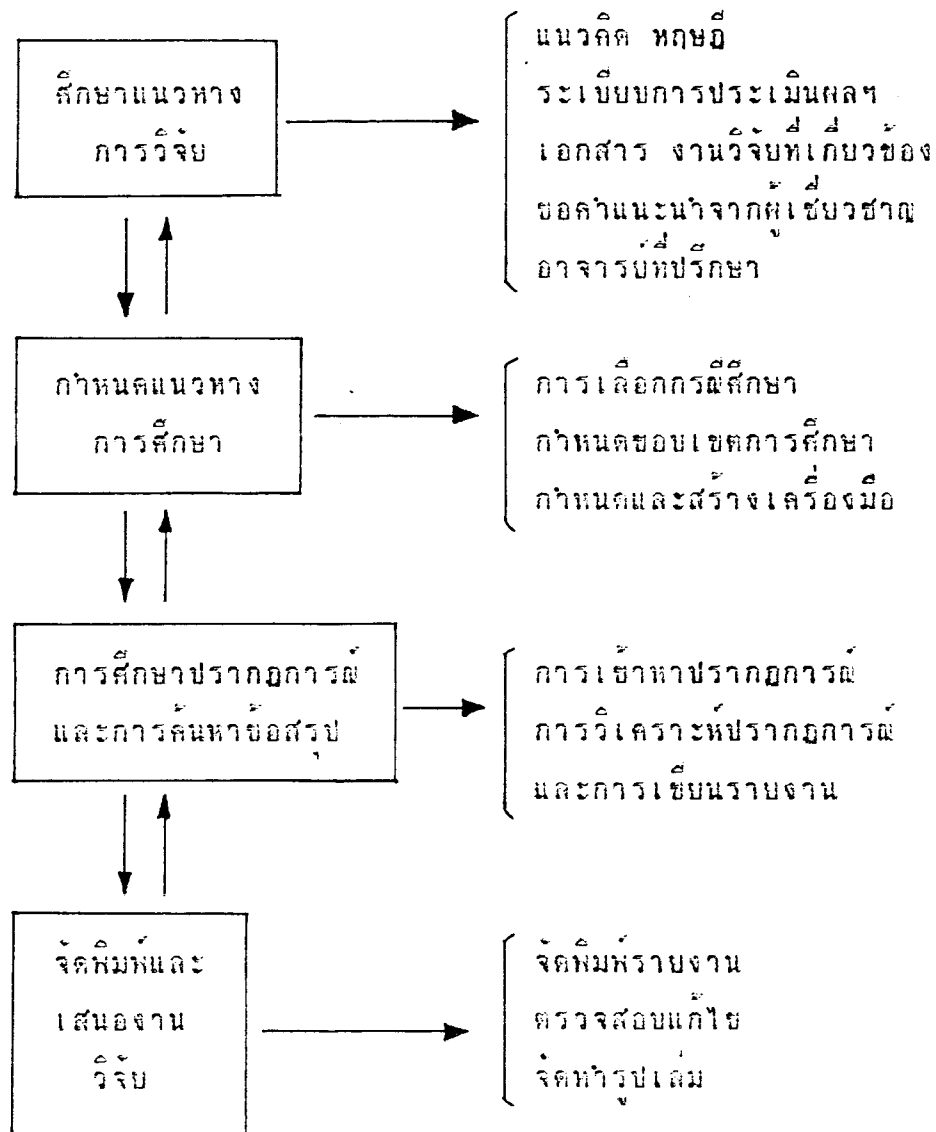
เนื่องจากกลุ่มประชากรที่เกี่ยวของกับขอบเขตของปัญหาการวิจัยมี
จำนวนหลายกลุ่ม เช่น ศึกษานิเทศก์อำเภอ วิชาการกลุ่มโรงเรียน คณะ
กรรมการกลุ่มโรงเรียน คณะครู ประชาชน ฯลฯ ขณะเดียวกันการศึกษาค้น
คว้าจากัดในเรื่องเวลา งบประมาณ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดขนาดกลุ่มที่
จะทำการศึกษาให้สอดคล้องกับข้อจำกัด ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กลุ่มบุคลากรศึกษา

บุคลากร	ประชากร	กรณีศึกษา	คิดเป็นร้อยละ
ศึกษานิเทศก์อำเภอ	3	3	100
คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใส	12	12	100
วิชาการกลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใส	6	6	100
เจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใส	3	3	100
คณะครูโรงเรียนบ้านหนองตะเอย	6	6	100
นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองตะเอย	127	42	33.08
ประชาชนหมู่บ้านหนองตะเอย(ครอบครัว)	108	30	27.77
คณะครูโรงเรียนบ้านโนนหิน	6	6	100
นักเรียนโรงเรียนบ้านโนนหิน	129	50	38.76
ประชาชนหมู่บ้านบ้านโนนหิน(ครอบครัว)	128	30	23.44

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ หอสรุปเป็นแผนภูมิ ดังนี้

แผนภาพที่ 7 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.2.1 ศึกษาแนวทางการวิจัย เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการลงสัมผัสกับข้อมูลจริงอย่างละเอียด ลึกซึ้งจริงจัง และรอบคอบ ดังนั้นผู้วิจัยจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจทั้งทฤษฎีและเนื้อหาสาระของศาสตร์ในเรื่องที่ตนสนใจ

อย่างดีก่อนลงมือวิจัย(แสง, 2523) ด้วยเหตุผลก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์เอกสารเพื่อศึกษานวัตกรรม หรือวิธีการวัดและประเมินผลการศึกษา ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พ.ศ. 2524 เอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ห้องสมุด คณะศึกษาศาสตร์ ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น และอื่นๆ ตลอดจนขอคำแนะนำเพิ่มเติมจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

3.2.2 การกำหนดแนวทางการศึกษา แสง (2523) กล่าวไว้ว่า นักวิจัยเชิงคุณภาพควรทำการสำรวจหาหัวข้อปัญหาหรือตั้งสมมติฐานจากความเป็นจริง โดยการกำหนดขอบเขตปัญหาที่สนใจไว้อย่างกว้างๆ (Problem Areas) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานำร่อง (Pilot Study) เพื่อความเป็นไปได้ในการทำวิจัยจำนวน 4 กลุ่มโรงเรียน จากนั้นจึงเลือกกลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใสเป็นกรณีศึกษา หลังจากได้กรณีศึกษาลแล้ว ผู้วิจัยออกปฏิบัติงานภาคสนามระยะแรกเดือนกุมภาพันธ์ 2530 เพื่อจะกำหนดขอบเขตเรื่องที่จะไปศึกษาเก็บข้อมูลอย่างกว้างๆ เช่น กระบวนการสร้างแบบทดสอบ การดำเนินการสอบ การประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน การใช้เอกสารทางการวัดและประเมินผลการเรียน เป็นต้น รวมทั้งวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลและสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.2.3 การศึกษาปรากฏการณ์และการค้นหาข้อสรุป เป็นการเข้าไปศึกษาปรากฏการณ์ต่างๆในโรงเรียนบ้านโนนหิน โรงเรียนบ้านหนองตะเภา และทำการกลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใส ก่อนออกปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้เข้าไปทำความเข้าใจกับคณะครูทั้งสองโรงเรียน และคณะทำงานศูนย์วิชาการกลุ่ม จากคำแนะนำของเพื่อนที่สอนอยู่โรงเรียนบ้านกุดน้ำใส ซึ่งได้ขยายไปเป็นเครือข่ายอื่นในเวลาต่อมา การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเข้าไปร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของทางโรงเรียนเป็นระยะเวลา 1 ปีการศึกษา ดังนี้

3.2.3.1 ระยะที่ 1 (กุมภาพันธ์ 2531 - มีนาคม 2531) เป็นช่วงปลายภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2530 ผู้วิจัยทำการสังเกต สัมภาษณ์ กระบวนการจัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียน ซึ่งดำเนินงานโดยคณะทำงานศูนย์วิชาการกลุ่ม การดำเนินการสอบภาคความรู้ปลายภาคเรียนของคณะกรรมการค่า-

เน้นการสอบ ทั้งในระดับกลุ่มโรงเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 และการ
ดำเนินการสอบปลายปีของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2.3.2 ระยะเวลา 2 (พฤษภาคม 2531 - สิงหาคม 2531) เป็นช่วงภาค-
เรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2531 หักวิจัยเป็นครูช่วยสอนในโรงเรียนบ้านโนนหินใน
วันอังคารและวันพฤหัสบดี ส่วนวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ สอนที่โรงเรียน
บ้านหนองตะเภา

3.2.3.3 ระยะเวลา 3 (กันยายน 2531 - เมษายน 2532) เป็นช่วงภาคเรียน
ที่ 2,3 ปีการศึกษา 2531 หักวิจัยเข้าไปสังเกต สัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูล
ตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลเป็นระยะ

ในขณะปฏิบัติงานภาคสนาม การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและ
เขียนรายงาน จะทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.2.4 การจัดพิมพ์และเสนองานวิจัย เป็นการพิมพ์และเสนองานการวิจัยตาม
รูปแบบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3.3 เครื่องมือใช้ในการวิจัย

3.3.1 หักวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวหักวิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญ(พิทยา, 2523;
สภางค์, 2523 ; สัมศักดิ์, 2525 ; สามารถ, 2527) เนื่องจากหักวิจัยต้องเข้าไป
อยู่ในสภาพการศึกษาลึกลงไป เพื่อความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นคุณสมบัติและ
บทบาทของหักวิจัยจึงมีความหมายและสำคัญยิ่งต่อข้อมูลและผลการวิจัย(แสงวง, 2531)

3.3.2 แบบสังเกต มีทั้งหมด 3 ชนิด คือ

3.3.2.1 แบบสังเกตโรงเรียน ได้ดัดแปลงมาจากเอกสารวิจัยเรื่อง ปัจจัย
ที่มีผลกระทบบต่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาอย่างมีคุณภาพ: การศึกษา
เฉพาะกรณี ของชวน แก้วภา ซึ่งแนวการสังเกตประกอบด้วย

-ข้อมูลเบื้องต้น	10 รายการ
-สัณนิษฐานโรงเรียน	6 รายการ
-โภชนาการโรงเรียน	3 รายการ
-การส่งเสริมสุขภาพอนามัย	1 รายการ
-การดำเนินงานของโรงเรียน	6 รายการ
-กิจกรรมประจำวัน	3 รายการ

3.3.2.2 แบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- พฤติกรรมการสอนของครู 18 รายการ
- พฤติกรรมของผู้เรียน 13 รายการ
- สื่อการเรียน 13 รายการ

✓ 3.3.2.3 แบบสังเกตการวัดและประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

- เครื่องมือที่ใช้ 7 รายการ
- พฤติกรรมที่สังเกตเห็นของครู 11 รายการ

3.3.3 แบบการสัมภาษณ์ มีทั้งหมด 5 ชุด

3.3.3.1 แบบสัมภาษณ์วิชาการกลุ่ม ประกอบด้วย

- ข้อมูลส่วนตัว 1 รายการ
- ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น และการปฏิบัติงานทางการวัดและประเมินผลการเรียน 15 รายการ

✓ 3.3.3.2 แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน ประกอบด้วย

- ข้อมูลส่วนตัว 6 รายการ
- ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการปฏิบัติงานทางด้านการวัดและประเมินผลการเรียน 36 รายการ

✓ 3.3.3.3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วย

- ข้อมูลส่วนตัว 4 รายการ
- ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการวัดและประเมินผลการเรียน 19 รายการ

3.3.3.4 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน ประกอบด้วย

- ข้อมูลส่วนตัว 5 รายการ
- ความคิดเห็นและการปฏิบัติงานทางการศึกษา 18 รายการ

3.3.3.5 แบบสัมภาษณ์นักเรียน ประกอบด้วย

- ข้อมูลส่วนตัว 4 รายการ
- ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอน การทดสอบ 21 รายการ

3.3.4 แบบการสังเกตสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ซึ่งคัดแปลงจากเอกสารการวิจัยของชวน แก้วกำ เรือง ปัจจัยที่มีผลกระทบท่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาอย่างมีคุณภาพ : การศึกษาเฉพาะกรณี

3.3.5 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทางการวัดและประเมินผลการเรียน

ในระดับประถมศึกษา เช่น แบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียน แบบทดสอบ
วัดจุดประสงค์การเรียนรู้ในป.02-2 รายงานการประเมินคุณภาพนักเรียน
สมุคประชุม สมคคำสั่ง สมคเยี่ยม บัญชีเรียกชื่อนักเรียน สมคประจำชั้นป.02
ตลอดจนเอกสารอื่นๆ ที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเรียนการสอน

3.3.6 กล้องถ่ายรูป

3.3.7 เครื่องบันทึกเสียง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยดี และได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการวัด
และประเมินผลการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงเข้าไปปฏิบัติงาน
ภาคสนามในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็น
ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณโดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

3.4.1 สังเกตการณ์โดยการมีส่วนร่วม (Participant Observation)

การเข้าไปศึกษาในกลุ่มเป้าหมาย ทำความคุ้นเคยกับคณะครู ผู้บริหาร นักเรียน
และชาวบ้าน ในช่วงเดือนธันวาคม 2530 หลังจากนั้นผู้วิจัยไปสังเกตการณ์เป็น
ระยะๆ จนถึงสอบปลายภาคเรียนที่ 3 หรือปลายปี

เมื่อเปิดภาคเรียนที่ 1 (2 พฤษภาคม 2531 - 10 สิงหาคม 2531)
ผู้วิจัยได้ไปปฏิบัติหน้าที่เป็นครูช่วยสอนใน 2 โรงเรียนเป้าหมาย โดย
ขออนุญาตจากผู้บริหารทั้งสองโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนก็มีความเต็มใจ และ
ได้บอกกับผู้วิจัยได้ตกลงกับทางโรงเรียนว่า ในวันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ จะสอน
ที่โรงเรียนบ้านหนองตะไคร้ วันอังคาร วันพฤหัสบดี สอนที่โรงเรียนบ้านโนนหิน
วิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่ช่วยสอนนั้น ทางโรงเรียนเป็นผู้จัดให้สอนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 5-6 คือ โรงเรียนบ้านหนองตะไคร้สอนภาษาไทย ส่วนโรงเรียน
บ้านโนนหินสอนคณิตฯ พลศึกษา และจริยศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะได้สนิทสนมใกล้ชิด
กับครูและนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ขณะเดียวกันจะได้สังเกตการณ์
เป็นธรรมชาติ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนพูดคุย
กับครู นักเรียน ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง น่าเชื่อถือ นอกจากนี้ในแต่ละ
วัน ผู้วิจัยจะบันทึกการปฏิบัติงาน แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยแยกเป็นเรื่องๆ
ความชอบเขตกำหนดไว้อย่างคร่าวๆ

ในภาคเรียนที่ 2-3 (26 สิงหาคม 2531-เมษายน 2532) ผู้วิจัยได้เข้าปฏิบัติงานภาคสนามอีกครั้งหนึ่ง เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์ และตรวจสอบข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้แล้ว

3.4.2 การสัมภาษณ์ ครึ่งแรกผู้วิจัยจะทำความคุ้นเคยกับบุคคลในกลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์จะกระทำในลักษณะไม่เป็นทางการ และบางครั้งผู้วิจัยจะสร้างสถานการณ์เพื่อจะนำไปสู่การอภิปรายในสิ่งที่ต้องการ สำหรับข้อมูลที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์โดยอาศัยข้อความที่กำหนดไว้ ดังนั้นลักษณะการสัมภาษณ์จึงขึ้นอยู่กับเรื่องราว บุคคล และสถานการณ์ในช่วงเวลานั้นด้วย

3.4.3 การรวบรวมจากเอกสาร เป็นการรวบรวม วิเคราะห์เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย อย่างสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาที่อยู่ในภาคสนาม เช่น การใช้เอกสารที่เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนการสอนหรือการกำหนดให้ใช้เป็นประจำ (แบบ ป.01 จนถึง แบบป.06) แบบทดสอบ บันทึกการสอน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ถูกวิจัย จนเกิดความไว้วางใจเพื่อจะได้ข้อมูลอย่างถูกต้องนั้น นับเป็นวิธีที่ยาก ทำให้พบปัญหามากในการศึกษา เช่น การเข้าไปสร้างความคุ้นเคยกับคณะครูนั้น ผู้วิจัยจะต้องสร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยหลายฝ่าย ได้แก่ คณะครูภายในกลุ่มโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนภายในกลุ่ม ช่างบ้าน ทั้งนี้เพื่อจะได้ข้อมูลอย่างถูกต้อง เพียงพอต่อการศึกษา ซึ่งการกระทำเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาพอสมควร คือ บุคคลเหล่านั้นมีความแตกต่างกับผู้วิจัยในหลายด้าน เช่น อายุ ค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจ ฯลฯ บางครั้งทำให้ผู้วิจัยวางตัวไม่ถูกต้อง บอกตัวอย่างกรณีการจัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียน ซึ่งคณะทำงานศูนย์วิชาการกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน มาร่วมกันทำงานเป็นจำนวนมาก และมีการเลียงสังสรรค์ ดมสุรา ผู้วิจัยต้องร่วมด้วย หงทกอนหนานผู้วิจัยไม่เคยดื่ม แต่ต้องกระทำ ปรับตัว ปรับความรู้สึกเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อให้เขายอมรับ ไว้วางใจ และเหตุการณ์เช่นนี้มักเกิดขึ้นเสมอๆ

ในการเก็บข้อมูลบางด้าน เช่น การปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ความรู้ ทัศนคติของครูทางด้านการประเมินผลการเรียน

เป็นต้น หาข้อมูลด้วยความลำบากต้องอาศัยระยะเวลา สันทนาหาคบ เพื่อให้
 หาคอบเกิดความสบายใจ และไม่คิดว่าเป็นการก้าวท้าวเรื่องส่วนตัว ผู้วิจัยจึง
 ต้องอาศัยความอดทน อีกทั้งต้องตั้งหวั่นและสถานการณ์ในการพูด เนื่องจาก
 กลุ่มกรณีศึกษาส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ต้องปฏิบัติงานอยู่ในระเบียบวินัย ซึ่ง
 ถ้าไม่ระมัดระวังแล้วอาจเกิดผลเสียทั้งสองฝ่าย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมักจะพูดเสมอว่า
 "ผมไม่ได้มาจับผิด" แต่จะมาช่วยทำงานและหาการศึกษาหาข้อมูลเพื่อจะนำไป
 เผยแพร่ให้บุคคลทั่วไปทราบว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอน
 การวัดและประเมินผลกันอย่างไร มีส่วนใดบ้างควรปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจะได้
 ช่วยกันหาทางแก้ปัญหาาร่วมกัน อันจะเป็นผลประโยชน์แก่การศึกษาโดยส่วนรวม
 อนึ่งในช่วงที่ผู้วิจัยออกปฏิบัติงานภาคสนาม ได้รับความอนุเคราะห์จาก
 อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านกุดน้ำใส ให้อาศัยบ้านพักครูหนึ่งว่าง อันเนื่องมาจาก
 ครูพักบ้านหลังดังกล่าวลาศึกษาต่อ

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต
 การศึกษาเอกสาร นำมาวิเคราะห์ จัดเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การวิจัย
 ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการวิเคราะห์แบบทดสอบหรือข้อมูลที่เป็นตัวเลขอื่นๆ
 จะใช้วิธีการทางสถิติ และที่สำคัญการวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำตลอดระยะเวลา
 ของการหาวิจัย